

Sed non alienum est, quo facilius vis verbi intellegatur, rationem huius verbi faciendi Zenonis exponere.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nec vero intermittunt aut admirationem earum rerum, quae sunt ab antiquis repertae, aut investigationem novarum. At vero illa, quae Peripatetici, quae Stoici dicunt, semper tibi in ore sunt in iudiciis, in senatu. Cum salvum esse flentes sui respondissent, rogavit essentne fusi hostes. Duo Reges: constructio interrete. Innumerabilia dici possunt in hanc sententiam, sed non necesse est. Ita, quem ad modum in senatu semper est aliquis, qui interpretem postulet, sic, isti nobis cum interprete audiendi sunt. Hoc ne statuam quidem dicturam pater aiebat, si loqui posset. Tum Triarius: Posthac quidem, inquit, audacius. Iis igitur est difficilius satis facere, qui se Latina scripta dicunt contemnere. Et non ex maxima parte de tota iudicabis? Non quaeritur autem quid naturae tuae consentaneum sit, sed quid disciplinae. Neque enim disputari sine reprehensione nec cum iracundia aut pertinacia recte disputari potest.

Quod autem ratione actum est, id officium appellamus.

Certe, nisi voluptatem tanti aestimaretis. Ergo id est convenienter naturae vivere, a natura discedere. Quid, quod homines infima fortuna, nulla spe rerum gerendarum, opifices denique delectantur historia? Non autem hoc: igitur ne illud quidem. Quid enim ab antiquis ex eo genere, quod ad disserendum valet, praetermissum est? Callipho ad virtutem nihil adiunxit nisi voluptatem, Diodorus vacuitatem doloris. Nec vero audiendus Hieronymus, cui summum bonum est idem, quod vos interdum vel potius nimium saepe dicitis, nihil dolere. Haec dicuntur fortasse ieiunius;

Quodcumque in mentem incideret, et quodcumque tamquam occurreret. Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Quod idem cum vestri faciant, non satis magnam tribuunt inventoribus gratiam. Nam constitui virtus nullo modo potest nisi ea, quae sunt prima naturae, ut ad summam pertinentia tenebit. Quod cum ille dixisset et satis disputatum videretur, in oppidum ad Pomponium perreximus omnes.

Est enim effectrix multarum et magnarum voluptatum. An hoc usque quaque, aliter in vita? In qua si nihil est praeter rationem, sit in una virtute finis bonorum; Quod quidem iam fit etiam in Academia. Et homini, qui ceteris animantibus plurimum praestat, praecipue a natura nihil datum esse dicemus? Quid, si reviviscant Platonis illi et deinceps qui eorum auditores fuerunt, et tecum ita loquantur? Quid, de quo nulla dissensio est? Quaeque de virtutibus dicta sunt, quem ad modum eae semper voluptatibus inhaerent, eadem de amicitia dicenda sunt. Et hanc quidem primam exigam a te operam, ut audias me quae a te dicta sunt refellentem. Quamquam ab iis philosophiam et omnes ingenuas disciplinas habemus; Quid ergo dubitamus, quin, si non dolere voluptas sit summa, non esse in voluptate dolor sit maximus? Si enim, ut mihi quidem videtur, non explet bona naturae voluptas, iure praetermissa est;

Atque haec contra Aristippum, qui eam voluptatem non modo summam, sed solam etiam ducit, quam omnes unam appellamus voluptatem. Hic si Peripateticus fuisset, permansisset, credo, in sententia, qui dolorem malum dicunt esse, de asperitate autem eius fortiter ferenda praecipunt eadem, quae Stoici. Sed audiamus ipsum: Compensabatur, inquit, tamen cum his omnibus animi laetitia, quam capiebam memoria rationum inventorumque nostrorum. Ne tum quidem te respicies et cogitabis sibi quemque natum esse et suis voluptatibus? Eorum enim omnium multa praetermittentium, dum eligant aliquid, quod sequantur, quasi curta sententia;

Neque enim civitas in seditione beata esse potest nec in discordia dominorum domus; Quorum altera prosunt, nocent altera. Quod cum ille dixisset et satis disputatum videretur, in oppidum ad Pomponium perreximus omnes. Sed tu, ut dignum est tua erga me et philosophiam voluntate ab adolescentulo suscepta, fac ut Metrodori tueare liberos. Illa argumenta propria videamus, cur omnia sint paria peccata.

Teneo, inquit, finem illi videri nihil dolere. Quod autem meum munus dicis non equidem recuso, sed te adiungo socium. Vitae autem degendae ratio maxime quidem illis placuit quieti. Et quidem, libere Cato, hanc totam copiam iam Lucullo nostro notam esse oportebit; Qui bonum omne in virtute ponit, is potest dicere perfici beatam vitam perfectione virtutis; Re mihi non aequae satisfacit, et quidem locis pluribus. Res enim fortasse verae, certe graves, non ita tractantur, ut debent, sed aliquanto minutius. Quod ea non occurrentia fingunt, vincunt Aristonem; At quanta conantur! Mundum hunc omnem oppidum esse nostrum! Incendi igitur eos, qui audiunt, vides. In eo autem voluptas omnium Latine loquentium more ponitur, cum percipitur ea, quae sensum aliquem moveat, iucunditas.

Nam et complectitur verbis, quod vult, et dicit plane, quod intellegam; Incommoda autem et commoda-ita enim estimata et dumtaxat appello-communia esse voluerunt, paria noluerunt. Quamquam te quidem video minime esse deterritum. Is ita vivebat, ut nulla tam exquisita posset inveniri voluptas, qua non abundaret. Innumerabilia dici possunt in hanc sententiam, sed non necesse est. Quod non faceret, si in voluptate summum bonum poneret. Collige omnia, quae soletis: Praesidium amicorum. Dic in quovis conventu te omnia facere, ne doleas. Vides igitur te aut ea sumere, quae non concedantur, aut ea, quae etiam concessa te nihil iuvent.

Quae contraria sunt his, malane?

Similiter sensus, cum accessit ad naturam, tuetur illam quidem, sed etiam se tuetur; Quid enim mihi potest esse optatius quam cum Catone, omnium virtutum auctore, de virtutibus disputare? Quam multa vitiosa! summum enim bonum et malum vagiens puer utra voluptate diiudicabit, stante an movente? Et si turpitudinem fugimus in statu et motu corporis, quid est cur pulchritudinem non sequamur? Atque ego: Scis me, inquam, istud idem sentire, Piso, sed a te opportune facta mentio est. Et nunc quidem quod eam tuetur, ut de vite potissimum loquar, est id extrinsecus; Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Septem autem illi non suo, sed populorum suffragio omnium nominati sunt. Quaero igitur, quo modo hae tantae commendationes a natura profectae subito a sapientia relictae sint. Non igitur potestis voluptate omnia dirigentes aut tueri aut retinere virtutem.

Hoc non est positum in nostra actione.

Quae similitudo in genere etiam humano apparet. Et quidem iure fortasse, sed tamen non gravissimum est testimonium multitudinis. spa Quis tibi ergo istud dabit praeter Pyrrhonem, Aristonem eorumve similes, quos tu non probas? Sed tempus est, si videtur, et recta quidem ad me.

Nec vero sum nescius esse utilitatem in historia, non modo voluptatem. Ita enim vivunt quidam, ut eorum vita refellatur oratio. At enim iam dicitis virtutem non posse constitui, si ea, quae extra virtutem sint, ad beate vivendum pertineant. Quo studio Aristophanem putamus aetatem in litteris duxisse? Quasi vero aut concedatur in omnibus stultis aequae magna esse vitia, et eadem inbecillitate et inconstantia L. Mihi quidem Antiochum, quem audis, satis belle videris attendere. Si enim ita est, vide ne facinus facias, cum mori suadeas. Quae qui non vident, nihil umquam magnum ac cognitione dignum amaverunt.

Idem etiam dolorem saepe perpetiuntur, ne, si id non faciant, incidant in maiorem.

Utrum igitur tibi non placet, inquit, virtutisne tantam esse vim, ut ad beate vivendum se ipsa contenta sit? Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. Quis tibi ergo istud dabit praeter Pyrrhonem, Aristonem eorumve similes, quos tu non probas? Atque theatre haec ita iustitiae propria sunt, ut sint virtutum reliquarum communia. Perspicuum est enim, nisi aequitas, fides, iustitia proficiscantur a natura, et si omnia haec ad utilitatem referantur, virum bonum non posse reperiri; Quo studio Aristophanem putamus aetatem in litteris duxisse? Tum Triarius: Posthac quidem, inquit, audacius.

Manebit ergo amicitia tam diu, quam diu sequetur utilitas, et, si utilitas amicitiam constituet, tollet eadem. Semper enim ex eo, quod maximas partes continet latissimeque funditur, tota res appellatur. Istius modi autem res dicere ornate velle puerile est, plane autem et perspicue expedire posse docti et intellegentis viri. Nos grave certamen belli clademque tenemus, Graecia quam Troiae divino numine vexit, Omniaque e latis rerum vestigia terris. Huic verbo omnes, qui ubique sunt, qui Latine sciunt, duas res subiciunt, laetitiam in animo, commotionem suavem iucunditatis in corpore. Pudebit te, inquam, illius tabulae, quam Cleanthes sane commode verbis depingere solebat. Nescio quo modo praetervolavit oratio. Quae cum dixissem, Habeo, inquit Torquatus, ad quos ista referam, et, quamquam aliquid ipse poteram, tamen invenire malo paratiores.

Ac tamen, ne cui loco non videatur esse responsum, pauca etiam nunc dicam ad reliquam orationem tuam. Semper enim ex eo, quod maximas partes continet latissimeque funditur, tota res appellatur. Stoici autem, quod finem bonorum in una virtute ponunt, similes sunt illorum; Cum id fugiunt, re eadem defendunt, quae Peripatetici, verba.

Et harum quidem rerum facilis est et expedita distinctio.

Haec mihi videtur delicatior, ut ita dicam, molliorque ratio, quam virtutis vis gravitasque postulat. Nam quibus rebus efficiuntur voluptates, eae non sunt in potestate sapientis. Non enim ipsa genuit hominem, sed accepit a natura inchoatum. Ego vero volo in virtute vim esse quam maximam; Illa sunt similia: hebes acies est cuiquam oculorum, corpore alius senescit; Quid, si non sensus modo ei sit datus, verum etiam animus hominis? Sed ad haec, nisi molestum est, habeo quae velim.

Multa sunt dicta ab antiquis de contemnendis ac despiciendis rebus humanis;

Quem Tiberina descensio festo illo die tanto gaudio affecit, quanto L. Cur igitur, cum de re conveniat, non malumus usitate loqui? Si enim, ut mihi quidem videtur, non explet bona P217 naturae voluptas, iure praetermissa est; Saepe ab Aristotele, a Theophrasto mirabiliter est laudata per se ipsa rerum scientia; Dolor ergo, id est summum malum, metuetur semper, etiamsi non aderit; In qua si nihil est praeter rationem, sit in una virtute finis bonorum; Itaque earum rerum hic tenetur a sapiente delectus, ut aut reiciendis voluptatibus maiores alias consequatur aut perferendis doloribus asperiores repellat. Quod dicit Epicurus etiam de voluptate, quae minime sint voluptates, eas obscurari saepe et obrui.

Graece donan, Latine voluptatem vocant.

Et hunc idem dico, inquieta sed ad virtutes et ad vitia nihil interesse. Ampulla enim sit necne sit, quis non iure optimo irrideatur, si laboret? Verum hoc idem saepe faciamus. Tamen aberramus a proposito, et, ne longius, prorsus, inquam, Piso, si ista mala sunt, placet. Addidisti ad extremum etiam indoctum fuisse. Nam et a te perfici istam disputationem volo, nec tua mihi oratio longa videri potest.

Nec enim, dum metuit, iustus est, et certe, si metuere destiterit, non erit; Tu vero, inquam, ducas licet, si sequetur; Quod si ita sit, cur opera philosophiae sit danda nescio. Quae sunt igitur communia vobis cum antiquis, iis sic utamur quasi concessis; Quamquam tu hanc copiosiore etiam soles dicere. Cur post Tarentum ad Archytam? Nec tamen ullo modo summum pecudis bonum et hominis idem mihi videri potest. Cuius quidem, quoniam Stoicus fuit, sententia condemnata mihi videtur esse inanitas ista verborum.

Nam illud vehementer repugnat, eundem beatum esse et multis malis oppressum.

Atqui, inquam, Cato, si istud optinueris, traducas me ad te totum licebit. Familiares nostros, credo, Sironem dicis et Philodemum, cum optimos viros, tum homines doctissimos. Sic enim maiores nostri labores non fugiendos tristissimo tamen verbo aerumnas etiam in deo nominaverunt. Nec hoc ille non vidit, sed verborum magnificentia est et gloria delectatus. Quod cum dixissent, ille contra. Quid ergo dubitamus, quin, si non dolere voluptas sit summa, non esse in voluptate dolor sit maximus? Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. Omnes, qui non sint sapientes, aequae miseros esse, sapientes omnes summe beatos, recte facta omnia aequalia, omnia peccata paria; Cui Tubuli nomen odio non est? Ea possunt paria non esse. Quo tandem modo? Primum cur ista res digna odio est, nisi quod est turpis? Levatio igitur vitiorum magna fit in iis, qui habent ad virtutem progressionis aliquantum.

Expressa vero in iis aetatibus, quae iam confirmatae sunt. Quia nec honesto quicquam honestius nec turpi turpius. Nunc reliqua videamus, nisi aut ad haec, Cato, dicere aliquid vis aut nos iam longiores sumus. Ergo omni animali illud, quod appetiti positum est in eo, quod naturae est accommodatum. Hoc est dicere: Non reprehenderem asotos, si non essent asoti.